

Aan de gemeenteraad van Rijswijk
Ter attentie van de griffie
Per email: griffie@rijswijk.nl

Rijswijk, 14 september 2020

Geachte leden van de raad,

Naar aanleiding van de oproep om een mening te geven over de Concept Regionale Energiestrategie Rotterdam - Den Haag (hierna concept RES genoemd) breng ik het volgende onder uw aandacht.

Betekenis van de RES voor de gemeente

De concept-RES is vooral een beschrijving van scenario's voor de verdere uitwerking. Er worden geen nieuwe gezichtspunten en gegevens aangedragen. Kijkend naar wat er in de gemeente Rijswijk allemaal moet gebeuren, biedt het naar mijn mening helaas niet heel erg veel concrete aanknopingspunten. Dat betekent dat, indien de gemeente Rijswijk met de uitwerking van de eigen plannen op de verdere uitwerking van de RES zou wachten, dit wat verloren tijd is, te meer omdat de concept-RES de bal nu weer teruglegt bij de gemeenten. Zij moeten ten behoeve van RES-1 laten weten hoe ze de energietransitie gaan aanpakken, zodat dit kan worden meegenomen in de verdere trajecten van de regionale strategie. Mijn aanbeveling is om als gemeente, ongeacht het huiswerk dat ten behoeve van RES-1 zou moeten worden gedaan, zelf voortvarend aan de slag te gaan, de verdere ontwikkelingen met de RES met belangstelling volgend. Dat geldt temeer omdat er bij de energietransitie zaken moeten worden gedaan met partijen, die er toe doen.

Elektriciteitsproductie

Een belangrijk landelijk knelpunt is dat veruit de grootste hoeveelheid aan elektriciteit in Nederland wordt opgewekt in gasgestookte energiecentrales. Aan deze manier van produceren zal een einde moeten komen, zowel om redenen van het gas, als de CO₂ uitstoot. In het door het kabinet uitgewerkte klimaatakkoord wordt ervan uitgegaan dat in 2030 70 procent van alle elektriciteit komt uit hernieuwbare bronnen, dat wil zeggen met windturbines op zee en land en met zonnepanelen op daken en in zonneparken. De concept-RES gaat uit van een regionale bijdrage aan de nationale opgave met een bandbreedte van 3,2 – 2,8 TWh aan grootschalige wind- en zonne-energie (tot 2030), dat is tussen de 9 en 8 % van de nationale opgave. De concept-RES komt voor de uitwerking niet verder dan het noemen van zoekgebieden en de oproep om met, ook kleinschalige, initiatieven te komen. Dat is te weinig om de doelstellingen binnen 10 jaar te halen. Op deze manier gaat iedereen op iedereen wachten, tenzij er financieel-economische belangen zijn om te transformeren, zoals in de glastuinbouw in zekere zin het geval is.

De te verwachten toename van de elektriciteitsbehoefte vraagt naar mijn mening een meer robuuste aanpak, die de grenzen van de regio Rotterdam – Den Haag te boven gaat. Daarbij

kan vooral worden gedacht aan innovatieve systemen en zeker ook aan getijdencentrales. Ons land kent daar slechts in beperkte mate voorbeelden van. Maar het kan omvangrijker en innovatiever. Andere landen laten dat zien. De zee bevat een enorme hoeveelheid energie en die is vrijwel constant beschikbaar. Om de kracht van het water om te zetten in elektriciteit zijn overigens niet altijd (stuw)dammen nodig. Op een testveld bij de Schotse Orkney-eilanden wordt bijvoorbeeld gewerkt met grote getijdenturbines die grotendeels onder water drijven. Daar heb je boven water nauwelijks weet van. Dat scheelt weer windmolens op zee.

Uiteraard zal in de gemeente stevig moeten worden ingezet op het vergroten van het oppervlak aan zonnepanelen. Weliswaar is er een regionaal energieloket, maar dat gaat primair uit van initiatieven van bewoners en bedrijven. Uit particulier initiatief is 'Zon op Rijswijk Z-H Coöperatie' ontstaan, waaraan de gemeente materieel (dak Gemeentewerf) en financieel meewerkt. Dat is een goede zaak. Maar er is denk ik een grotere slag en actieve benadering nodig vooral ook van grote partijen, zoals woningcorporaties en eigenaren van grote bedrijfspanden met veel dakoppervlak. En om niet te vergeten: de gemeente zal bij het verlenen van omgevingsvergunningen moeten toezien op het effect van het bouwwerk op de zonnepanelen in directe omgeving.

Warmtenet

Voor Rijswijk is de komst van de geplande WarmtelinQ Vlaardingen-Den Haag (voorheen Lijn door het Midden genoemd) van belang. Hoe effectief dit voor Rijswijk is, hangt met name af van hoe de afname van deze restwarmte kan worden georganiseerd. Er moet bovendien massa zijn, anders begint de Gasunie niet aan het operationele aftakkingen van de hoofdleiding. Voor zover ik weet heeft de leiding een maximaal vermogen van 250 MW. Omgerekend zijn dat ongeveer 150.000 woningen (voor het gehele gebied), maar om daadwerkelijk zoveel woningen te kunnen verwarmen, moeten er wel lokale warmtenetten komen. Daar zal aan gewerkt moeten worden, eventueel in combinatie met geothermiebronnen. In de concept-RES wordt op hoe een en ander moet worden aangepakt niet ingegaan, ook niet wat betreft de gewenste richting. Wel wordt verwacht dat de lokale overheden de uitwerkingen (eind 2021) inleveren, zodat deze in RES-1 en -2 kunnen worden meegenomen.

Er wordt overigens helaas niet duidelijk ingegaan op het feit dat de verwarmingsbronnen voor het water overwegend geen schone bronnen zijn en voor een deel op termijn ook zullen moeten verdwijnen. De Rotterdamse haven maakt geen onderdeel uit van de concept-RES. Daarmee is in het verband van de voorliggende concept-RES onduidelijk hoe de transitie van de verwarmingsbronnen zal gaan plaatsvinden.

Een niet onbelangrijk aandachtspunt is dat het distributiebedrijf, dat wordt ingeschakeld, het monopolie voor de levering heeft.

Warmte in gebieden zonder warmtenet

Het gebruik van restwarmte zal (slechts) voor een deel van de gemeente kunnen worden ingezet. De andere delen van de gemeente zullen het overwegend moeten doen met elektrische systemen. Ook hierdoor zal het elektriciteitsgebruik na het beëindigen van de

gasdistributie behoorlijk toenemen. Daar komt bij dat vooral in de oudere woningvoorraad en oudere bedrijfspanden concepten als het gebruiken van elektrische warmtepompen en het “0 op de meter principe” moeilijk of alleen tegen zeer hoge kosten te realiseren zijn. Het op lage temperatuur verwarmen vraagt immers een zeer grondig geïsoleerd pand, vloerverwarming en radiatoren die met lage temperatuur goed kunnen functioneren. In de nieuwbouw en intensieve renovatie kan dat van meet af aan worden meegenomen, maar voor de bestaande voorraad ligt dat echt anders. Dat kan tot gevolg hebben dat, als er geen nieuwe slimme en innovatieve alternatieven komen, velen zullen gaan beslissen om als het gas verdwijnt (naast elektrisch koken) over de stappen op een elektrische CV ketel. Die is heel eenvoudig in te passen, is niet heel erg duur, maar vraagt wel veel stroom. Of die transitie veel duurder gaat worden, dan men nu betaalt, hangt af van het elektriciteitsstarief van de private productie van wind- en zonenergie en van de distributiebedrijven. Omdat het landschap hiervan nog verder versnipperd dreigt te gaan worden, zou een en ander wel eens averechts kunnen gaan uitpakken. Maar dat neemt niet weg dat het verstandig is om er rekening mee te houden, dat in de bestaande wat oudere bebouwing om de investeringskosten laag te houden massaal op elektrische CV ketels zal worden overgestapt en dat dit een toename van de elektriciteitsvraag met zich mee zal brengen.

Lokale elektriciteitsnet

Er is zeer waarschijnlijk een grondige update nodig van het stedelijke elektriciteitsnet. De concept-RES doet er melding van dat de knelpunten bij wijze van spreken onder schot zijn, maar wie er nu de regie heeft, anders dan de netwerkbeheerder, en hoe die wordt aangestuurd is onduidelijk. Voor de gemeente is het van belang proactief te acteren om te voorkomen dat Rijswijk bij de uitvoering achteraan gaat lopen.

Groene waterstof en biogas

Tenslotte. Ik vind het jammer dat in de concept-RES een afwachtende houding wordt ingenomen ten aanzien van groene waterstof en biogas. Dat is wat opmerkelijk, omdat dit goede alternatieven zijn voor fossiele brandstoffen, bijvoorbeeld ook voor het vrachtverkeer. En als tweede voorbeeld: groene waterstof kan in principe, met enige aanpassingen van branders e.d., gebruikmaken van het bestaande gasnet.

Tot zover de punten die ik u wil meegeven.

Met vriendelijke groet,